

Eduskunnan hallintovaliokunta
Hav@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö 20.4.2018

HE 31/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Pyydettyinä lausuntona Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää seuraavaa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto on osallistunut rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanoa valmistelleen oikeusministeriön työryhmän työhön. Hallituksen esityksen pohjautuessa suurelta osin kyseisen työryhmän mietintöön Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää esityksen linjauksia ja valittuja organisatorisia ratkaisuja pääosin kannatettavina.

Henkilötietojen käsittelyn tulee perustua lain käytännön soveltajien kannalta selkeään lainsäädäntöön kaikkien rikosprosessiketjussa toimivien viranomaisten osalta. Valtakunnansyyttäjänviraston käsityksen mukaan esitetty lainsäädäntö palvelisi tätä tavoitetta ja edistäisi siten myös kansalaisten oikeusturvan toteutumista.

Rekisteröidyn oikeuksien käyttäminen

Lakiesityksen 30 § mukaan rekisterinpitäjien tulee huolehtia siitä, että rekisteröidyn oikeuksien käyttäminen on rekisteröidylle maksutonta. Jos pyynnöt ovat niiden toistuvuudesta tai muusta syystä ilmeisen kohtuuttomia tai perusteettomia, rekisterinpitäjä voi kuitenkin periä toimenpiteestä maksun.

Rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä koskevan pyynnön täyttämisen asettaminen maksulliseksi perustuu henkilötietojen käsittelyä rikosasioissa koskevan tietosuojadirektiivin 12 artiklan 4-kohtaan. Sen mukaan, jos rekisteröidyn pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti siitä syystä, että niitä esitetään toistuvasti, jäsenvaltio voi määrätä pyynnön täyttämisen maksulliseksi. 12 artiklaan sisältyy kuitenkin myös toinen vaihtoehto. Jäsenvaltio voi samalla perusteella 12 artiklan 4 b)-kohdan nojalla myös kieltäytyä pyynnön täyttämisestä. Rekisterinpitäjän on joka tapauksessa osoitettava pyynnön ilmeisen perusteettomuus ja kohtuuttomuus.

Lakiesityksessä on siten päädytty soveltamaan direktiivin 12 artiklan 4 kohtaa vain osittain. Hallituksen esityksen mukaan maksun perimis- mahdollisuuden katsotaan riittävästi ehkäisevän esimerkiksi toistuvien perusteettomien pyyntöjen tekemistä eikä kieltäytymisvaihtoehtoa ole sisällytetty ehdotettuun lakiin.

Rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseen perustuvat ilmoitukset ja henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot tulee antaa tiiviisti esitetyssä, ymmärrettävässä ja helposti saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Tiedot on toimitettava pääsääntöisesti samassa muodossa kuin niitä koskeva pyyntö.

Mahdollisen maksun määrä perustuu valtion maksuperustelakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin. Tuomioistuimia ja syyttäjälaitosta koskevassa oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016–2018 (1558/2015) on säädetty asiakkaalta perittävistä ote- ja jäljennös-maksuista. Asetuksessa ei nimenomaisesti erikseen hinnoitella esim. sähköpostitse lähetettävää vastausta, joka ei sisällä jäljennöstä tai otetta viranomaisen asiakirjasta.

Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää, että lakiin sisällytettäisiin mahdollisuus myös kieltäytyä pyynnön täyttämisestä. Viranomaisen kirjaamon ylikuormittaminen lukuisilla esim. sähköpostitse toimitettavilla pyynnöillä on mahdollista myös kiusantekotarkoituksessa tai muutoin ilman hyväksyttävää perustetta. Näissä ja muissa vastaavissa harvinaisissa poikkeustilanteissa viranomaisen tulisi olla mahdollista maksun määräämisen sijasta myös kieltäytyä pyynnön toimittamisesta. Itsestään selvää on, että säännöksen soveltamisen tulisi tulla kysymykseen vain erityisissä poikkeustilanteissa ja kieltäytymisen perusteena oleva ilmeinen perusteettomuus ja kohtuuttomuus tulisi tarvittaessa pystyä osoittamaan.

Valtakunnansyyttäjä

Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä

Johanna Hervonen